

แบบประเมินพฤติกรรม SNAP-IV (Short Form)

แบบประเมินพฤติกรรม SNAP-IV (Swanson, Nolan and Pelham IV Questionnaire) Teacher and Parent Rating Scale นำมาเพื่อประเมินและคัดกรองโรคสมาธิสั้นได้

ผู้พัฒนา

พัฒนาขึ้นในปี ค.ศ.1992 โดย James M. Swanson มหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนีย ร่วมกับ Nolan และ Pelham ซึ่งเป็นที่มาของชื่อ SNAP จากฉบับดั้งเดิมมี 90 ข้อ ได้มีการตัดทอนให้สั้นลงเหลือ 26 ข้อ เป็นฉบับย่อ (Short Form)

ฉบับภาษาไทย แปลและศึกษาคุณสมบัติของเครื่องมือโดย นายแพทย์ณัฏฐร พิชัยรัตน์เสถียร ภาควิชาจิตเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และคณะ

ข้อบ่งชี้ในการใช้

1. ใช้คัดกรองโรคสมาธิสั้นในคลินิกจิตเวชเด็กและวัยรุ่น
2. ใช้เพื่อประเมินอาการและความรุนแรงของโรคสมาธิสั้น
3. ใช้ประเมินประสิทธิภาพของการรักษา โดยวัดความเปลี่ยนแปลงของอาการสมาธิสั้นด้วยการวัดซ้ำ

คุณสมบัติ

เครื่องมือชุดนี้มีความเที่ยงตรง เหมาะสมสำหรับการนำมาใช้คัดกรองโรคสมาธิสั้นในคลินิกจิตเวชเด็กและวัยรุ่น เพื่อนำไปสู่การวินิจฉัยที่ถูกต้อง และการรักษาที่มีประสิทธิภาพต่อไป

Adam และคณะ ศึกษาความเที่ยงตรงของแบบประเมิน SNAP ในปี ค.ศ.2004 พบว่ามีความไวและความจำเพาะมากกว่าร้อยละ 94 และมีค่าความสอดคล้องภายในชุดเดียวกันดีถึงดีเยี่ยม

ฉบับภาษาไทย แปลโดยมีการปรับแก้ค่าให้เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทย มีค่าความเชื่อมั่น (internal consistency) เท่ากับ 0.927

สำหรับแบบประเมินพฤติกรรม SNAP-IV ซึ่งผู้ปกครองเป็นผู้ตอบ มีความเหมาะสมที่จะนำมาใช้ในการคัดกรองโรคสมาธิสั้นได้ดี ในกรณีที่ต้องการให้มีความไวเพิ่มขึ้นเป็นประมาณร้อยละ 80 เพื่อให้สามารถคัดกรองโรคสมาธิสั้นได้มากขึ้น ก็สามารถทำได้โดยปรับจุดตัดให้ต่ำลงเป็น ไม่มีสมาธิ 14, ชน อยู่ไม่นิ่ง หุนหันพลันแล่น 12 และดื้อต่อต้าน 11 แต่จะทำให้มีผลบวกเทียม (false positives) เพิ่มขึ้น

ข้อจำกัด

ให้พิจารณาถึง การแปลผลแบบประเมินพฤติกรรม SNAP-IV ฉบับที่ครูเป็นผู้ตอบ เนื่องจากมีค่าความไวและความจำเพาะน้อย เพียงร้อยละ 50-60 ซึ่งถือว่ายังไม่ดีพอสำหรับการนำมาใช้คัดกรองสมาธิสั้น

ส่วนแบบประเมินพฤติกรรม SNAP-IV ฉบับที่ผู้ปกครองเป็นผู้ตอบ นำมาใช้คัดกรองและประเมินความรุนแรงของโรคสมาธิสั้นได้

วิธีการใช้

แบบประเมินประกอบด้วยข้อคำถามรวมทั้งหมด 26 ข้อ ประเมินโดยผู้ปกครองหรือครู โดยแยกเป็นองค์ประกอบ 3 ด้าน ซึ่งประกอบด้วย

- อาการไม่มีสมาธิ (inattention) ข้อ 1-9
- อาการซน อยู่ไม่นิ่ง หุนหันพลันแล่น (hyperactivity/ impulsivity) ข้อ 10-18
- อาการดื้อ ต่อต้าน (oppositional defiant) ข้อ 19-26

แต่ละข้อมี 4 ตัวเลือก คือ “ไม่เลย” “เล็กน้อย” “ค่อนข้างมาก” และ “มาก” ให้เลือกตอบเพียงตัวเลือกเดียว ในแต่ละข้อคำถาม โดยตอบให้ครบทุกข้อ ให้ตรงกับลักษณะของเด็กที่ประเมิน

การให้คะแนน

การให้คะแนนแต่ละข้อ คิดคะแนนเป็น 4 ระดับ ดังนี้

- ไม่เลย = 0 คะแนน
- เล็กน้อย = 1 คะแนน
- ค่อนข้างมาก = 2 คะแนน
- มาก = 3 คะแนน

ให้รวมคะแนนในแต่ละด้านแยกกัน

การแปลผล

รวมคะแนนของแต่ละด้านเปรียบเทียบกับคะแนนมาตรฐานของครู หรือผู้ปกครอง หากคะแนนเฉลี่ยที่ได้สูงกว่าคะแนนมาตรฐาน ให้สงสัยว่าเด็กมีปัญหาในด้านนั้น ๆ

องค์ประกอบ	คะแนนมาตรฐาน	
	ครู	ผู้ปกครอง
ไม่มีสมาธิ	23	16
ซน อยู่ไม่นิ่ง หุนหันพลันแล่น	16	13
ดื้อ ต่อต้าน	11	15

ตัวอย่าง

แบบประเมินพฤติกรรม SNAP-IV (Short Form)

ชื่อเด็ก..... เพศ..... อายุ.....ปี ชั้นเรียน.....
 ผู้ตอบแบบสอบถามมีความสัมพันธ์กับเด็กเป็น..... วันที่ประเมิน.....

กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ว่าอาการในแต่ละข้อนั้นตรงกับลักษณะของเด็กที่ท่านประเมินเพียงใด

อาการขาดสมาธิ	ไม่เลย	เล็กน้อย	ค่อนข้างมาก	มาก
1. มักไม่ละเอียดรอบคอบหรือสะเพร่าในการทำงานต่าง ๆ เช่น การบ้าน				
2. ทำอะไรนาน ๆ ไม่ได้				
3. ดูเหมือนไม่ค่อยฟังเวลามีคนพูดด้วย				
4. มักทำการบ้านไม่เสร็จ หรือทำงานที่ได้รับมอบหมายไม่สำเร็จ				
5. จัดระเบียบงานและกิจกรรมต่าง ๆ ไม่เป็น				
6. มักหลีกเลี่ยงกิจกรรมที่ต้องใช้ความอดทนในการทำใหสำเร็จ				
7. ทำของหายบ่อย ๆ (เช่น ของเล่น สมุดจดงาน เครื่องเขียน)				
8. วอกแวกง่าย				
9. ขี้ลืม				
อาการอยู่ไม่นิ่ง/หุนหันพลันแล่น				
10. มือเท้ายุกยิก นั่งบิดไปมา				
11. นั่งไม่ติดที่ ชอบลุกจากที่นั่งในชั้นเรียน หรือจากที่ที่ควรจะนั่ง เรียบร้อย				
12. ร้องหรือปีนป่ายมากเกินไปจนไม่รู้กาลเทศะ				
13. เล่นหรือทำกิจกรรมเงียบ ๆ ไม่เป็น				
14. พร้อมจะเคลื่อนไหวอยู่เสมอเหมือนติดเครื่องอยู่ตลอดเวลา				
15. พูดมาก				
16. มักโผล่คำตอบออกมาก่อนจะฟังคำถามจบ				
17. ไม่ชอบรอคิว				
18. ชอบสอดแทรกผู้อื่น เช่น ชอบพูดแทรกขณะผู้ใหญ่กำลังสนทนากัน				
อาการต่อต้าน				
19. อารมณ์เสื่อง่าย				
20. ชอบโต้เถียงกับผู้ใหญ่				
21. ไม่ยอมทำตามสิ่งที่ผู้ใหญ่สั่งหรือวางกฎเกณฑ์ไว้				
22. จงใจก่อวุ่นผู้อื่น				
23. มักตำหนิผู้อื่นในสิ่งที่ตนเองทำผิด				
24. ขี้รำคาญ				
25. โกรธบึ้งตึงเป็นประจำ				
26. เจ้าคิดเจ้าแค้น				